Sprawdzian: „Złoty wiek" Rzeczypospolitej, Polska w XVI w. (klasa 2 liceum) Grupa A

Historia: ostatni Jagiellonowie, unia lubelska i pierwsze wolne elekcje

Imię i nazwisko: _____

Klasa: _____

Data: _____

Punkty: _____ / 12

7 zadań, 12 pkt. Czytaj uważnie polecenia. W zadaniach otwartych pisz pełnymi zdaniami.

Zadanie 1. (0–1 pkt)

Unia lubelska (1569) połączyła Koronę Polską z Wielkim Księstwem Litewskim, tworząc:

(A) federację o pełnej równości, lecz z oddzielnymi wojskami i rządami
(B) Rzeczpospolitą Obojga Narodów ze wspólnym królem, sejmem i polityką zagraniczną
(C) unię personalną — jedynie wspólny dynastyczny monarcha bez żadnych wspólnych instytucji
(D) konfederację odrębnych państw z jedynie wspólną polityką zagraniczną

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 2. (0–1 pkt)

Akt konfederacji warszawskiej (1573 r.) dotyczył:

(A) gwarancji wolności wyznania dla szlachty
(B) zniesienia pańszczyzny na terenie Korony
(C) powołania stałej armii Rzeczypospolitej
(D) zawarcia sojuszu wojskowego z Francją

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 3. (0–1 pkt)

Ruch egzekucyjny szlachty w XVI w. dążył przede wszystkim do:

(A) zniesienia unii polsko-litewskiej i oddzielenia skarbów obu państw
(B) wprowadzenia monarchii absolutnej wzorowanej na dworze Habsburgów
(C) odzyskania dóbr królewskich bezprawnie przejętych przez magnatów
(D) likwidacji sejmików ziemskich i przeniesienia ich uprawnień do senatu

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 4. (0–1 pkt)

Sekularyzacja Prus (1525):

(A) likwidacja zakonu, włączenie do Korony
(B) świeckie księstwo - lenno Polski
(C) wojna polsko-krzyżacka
(D) wolne miasto Gdańsk

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 5. (0–3 pkt)

Wyjaśnij znaczenie unii lubelskiej z 1569 roku dla ustroju i dalszych losów państwa polsko-litewskiego.

Zadanie 6. (0–2 pkt)

Przedstaw zasady wolnej elekcji i jej konsekwencje dla Rzeczypospolitej.

Zadanie 7. (0–3 pkt)

Wyjaśnij, na czym polegała złota wolność szlachecka w Rzeczypospolitej XVI–XVII w., odwołując się do liberum veto, elekcji viritim i Artykułów henrykowskich.

Rozwiąż ten sprawdzian online, z wyjaśnieniem każdej odpowiedzi: matury-online.pl/sprawdzian/historia/rzeczpospolita-w-xvi-w

Sprawdzian: „Złoty wiek" Rzeczypospolitej, Polska w XVI w. (klasa 2 liceum) Grupa B

Historia: ostatni Jagiellonowie, unia lubelska i pierwsze wolne elekcje

Imię i nazwisko: _____

Klasa: _____

Data: _____

Punkty: _____ / 12

7 zadań, 12 pkt. Czytaj uważnie polecenia. W zadaniach otwartych pisz pełnymi zdaniami.

Zadanie 1. (0–1 pkt)

Złoty wiek XVI:

(A) Kopernik, Rej, Kochanowski

(B) Chopin, Mickiewicz, Słowacki

(C) Matejko, Sienkiewicz, Prus

(D) Miłosz, Szymborska, Herbert

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 2. (0–1 pkt)

Co gwarantował akt konfederacji warszawskiej (1573 r.)?

(A) Zawarcie unii realnej z Wielkim Księstwem Litewskim w Lublinie

(B) Uchwalenie zasady neminem captivabimus, chroniącej szlachtę przed więzieniem bez wyroku

(C) Dziedziczne następstwo tronu w dynastii Jagiellonów

(D) Udzielenie gwarancji tolerancji religijnej dla wszystkich wyznań w Rzeczpospolitej

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 3. (0–1 pkt)

Konstytucja Nihil novi (1505) przyjęta przez sejm w Radomiu ustanawiała zasadę:

(A) wolnej elekcji króla przez ogół szlachty zebranej osobiście na polu elekcyjnym

(B) zakazu dziedziczenia urzędów ziemskich przez szlachtę bez zgody Senatu i króla

(C) obowiązku zasięgania opinii Kościoła przed każdą uchwałą sejmową i sejmikową

(D) nieuchwalania nowych praw bez zgody izby poselskiej — początku demokracji szlacheckiej

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 4. (0–1 pkt)

Unia lubelska (1569), tworząca Rzeczpospolitą Obojga Narodów, wprowadziła:

(A) wspólnego władcę i sejm, przy zachowaniu odrębnych urzędów, wojska i skarbu

(B) zniesienie odrębności Korony i Litwy oraz wspólne urzędy, wojsko i skarb

(C) podporządkowanie Litwy Koronie jako prowincji zarządzanej przez starostów

(D) unię personalną bez wspólnego sejmu, z odrębną polityką zagraniczną

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 5. (0–3 pkt)

Oceń funkcjonowanie demokracji szlacheckiej w XVI-wiecznej Rzeczypospolitej.

Zadanie 6. (0–2 pkt)

Przedstaw okoliczności zawarcia unii lubelskiej (1569) i jej najważniejsze postanowienia.

Zadanie 7. (0–3 pkt)

Wyjaśnij, na czym polegał system demokracji szlacheckiej w Polsce XVI w. Omów rolę sejmu i zasadę liberum veto.

Rozwiąż ten sprawdzian online, z wyjaśnieniem każdej odpowiedzi: matury-online.pl/sprawdzian/historia/rzeczpospolita-w-xvi-w

Sprawdzian: „Złoty wiek” Rzeczypospolitej, Polska w XVI w. (klasa 2 liceum)

Grupa A

1. (1 pkt) **B**

2. (1 pkt) **A**

3. (1 pkt) **C**

4. (1 pkt) **B**

5. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Unia lubelska z 1569 roku połączyła Koronę Królestwa Polskiego i Wielkie Księstwo Litewskie we wspólne państwo — Rzeczpospolitą Obojga Narodów, ze wspólnym sejmem i wspólnie wybieranym królem, przy zachowaniu przez Litwę odrębnego skarbu, urzędów i wojska. Do zawarcia unii skłoniła Litwę obawa przed rosnącym zagrożeniem ze strony Moskwy w toku wojny inflanckiej. Powstałe państwo przetrwało jako trwały związek aż do rozbiorów w końcu XVIII wieku.
Punktacja: Wskazanie postanowień unii (wspólny sejm i władca, odrębne urzędy, skarb, wojsko) – 1 pkt. Wskazanie okoliczności zawarcia (dążenie szlachty koronnej do inkorporacji, obawa Litwy przed Moskwą) – 1 pkt. Wskazanie znaczenia długofalowego (powstanie Rzeczpospolitej Obojga Narodów jako trwałego związku państwowego do 1795 roku) – 1 pkt. Łącznie 3 pkt.

6. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Po 1572, artykuły henrykowskie. Pozytyw: udział szlachty. Negatyw: korupcja, ingerencja obca.
Punktacja: Zasady(1)+konsekwencje(1).

7. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Złota wolność szlachecka opierała się na trzech filarach. Liberum veto (od 1652 r.) dawało każdemu posłowi prawo do zerwania obrad sejmu jednym głosem sprzeciwu — co paraliżowało ustawodawstwo. Elekcja viritim oznaczała, że każdy szlachcic mógł osobiście głosować przy wyborze króla, co podkreślało zbiorową suwerenność stanu. Artykuły henrykowskie (od 1573 r.) to lista praw szlachty, które każdy nowy król musiał zaprzysiąc — np. zakaz samowolnego wypowiadania wojen i prawo wypowiedzenia posłuszeństwa.
Punktacja: 1. Liberum veto: prawo każdego posła do zerwania obrad sejmu i unieważnienia wszystkich uchwał; paraliżowało politykę (1 pkt). 2. Elekcja viritim: każdy szlachcic (bez wyjątku) miał prawo głosowania przy wyborze króla — podkreślała równość stanu szlacheckiego (1 pkt). 3. Artykuły henrykowskie: prawa szlachty gwarantowane przez każdego nowo wybranego króla (wolne elekcje, prawo wypowiedzenia posłuszeństwa, zakaz samowolnego wypowiadania wojen) (1 pkt).

Grupa B

1. (1 pkt) **A**

2. (1 pkt) **D**

3. (1 pkt) **D**

4. (1 pkt) **A**

5. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Zalety: szeroki udział szlachty (~10% społeczeństwa), sejmiki, tolerancja religijna. Wady: wykluczenie mieszczan/chłopów, folwark pańszczyźniany, dominacja magnatów. Ocena: w XVI w. (złoty wiek) system działał sprawnie; degeneracja nastąpiła w XVII w.
Punktacja: Zalety (1 pkt) + wady (1 pkt) + ocena (1 pkt).

6. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Zagrożenie Litwy. Wspólny sejm, elekcja, polityka zagr. Odrębne: urzędy, wojsko, skarb.
Punktacja: Okoliczności(1)+postanowienia(1).

7. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Demokracja szlachecka dawała szlachcie wyjątkowe prawa: udział w sejmie przez posłów wybieranych na sejmikach, prawo wolnej elekcji (od 1573 r.) i artykuły henrykowskie jako umowa z monarchą. Liberum veto (od 1652 r.) pozwalało każdemu posłowi zerwać sejm i unieważnić podjęte uchwały. Początkowo chroniło mniejszość -- z czasem stało się narzędziem magnackiej anarchii i blokowało reformy, osłabiając Rzeczpospolitą w XVIII w.
Punktacja: 1 pkt za opis ustroju (sejm walny: król, senat i izba poselska; posłowie wybierani na sejmikach ziemskich). 1 pkt za liberum veto — geneza i działanie. 1 pkt za skutki: anarchia, osłabienie państwa. 3 pkt.

Skala ocen (orientacyjna, 12 pkt w każdej grupie)

bardzo dobry (5)	11–12 pkt
dobry (4)	9–10 pkt
dostateczny (3)	6–8 pkt
dopuszczający (2)	4–5 pkt
niedostateczny (1)	0–3 pkt

Progi: 90%, 75%, 50%, 30%. Progi w Twojej szkole mogą być inne. W zadaniach otwartych uznaj każdą odpowiedź poprawną merytorycznie, także sformułowaną inaczej niż przykład.

Ten sprawdzian online, z wyjaśnieniem każdej odpowiedzi: **matury-online.pl/sprawdzian/historia/rzeczpospolita-w-xvi-w**. Nauczyciele i korepetytorzy ułożą własną kartę z banku ponad 20 tys. zadań: **matury-online.pl/dla-korepetytorow**.